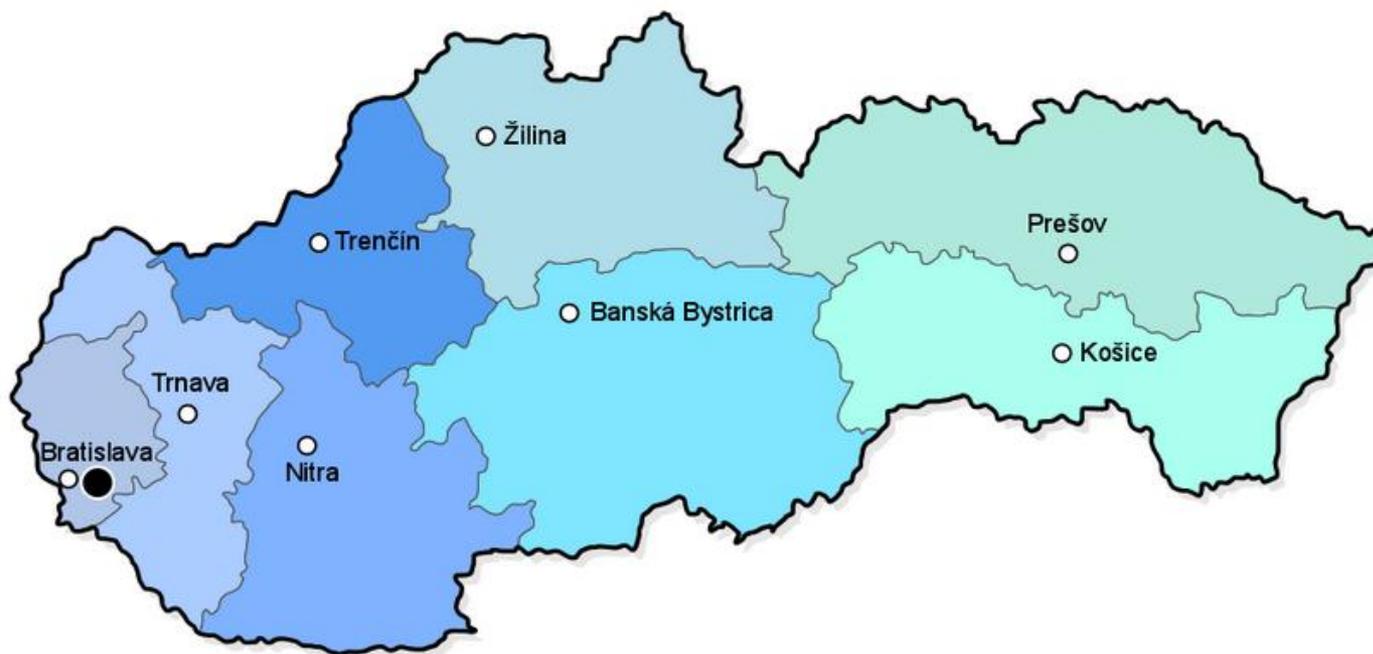

Štátna školská inšpekcia

Hodnotenie a sebahodnotenie vlastných výkonov žiakov vo vyučovaní na 1. stupni ZŠ

© Mgr. Ivana Kubáňová, ŠIC Trnava

„Sebahodnotenie žiakov je nevyhnutnou súčasťou formatívneho hodnotenia. Keď sa chceme niečo naučiť, hodnotenie nášho úsilia má tri zložky – želaný výsledok, dôkazy o súčasnom stave našich vedomostí a zručností, a tiež uvedomenie si toho, ako preklenúť medzeru medzi predchádzajúcimi dvomi zložkami. Všetkým trom zložkám musíme rozumieť ešte pred tým, ako sa rozhodneme zlepšovať si úroveň svojich vedomostí.“

(Black & Wiliam, 1988)

Hodnotenie/sebahodnotenie učebného pokroku

---

základné teoretické východiská

najčastejšie používané modely na 1.st. ZŠ

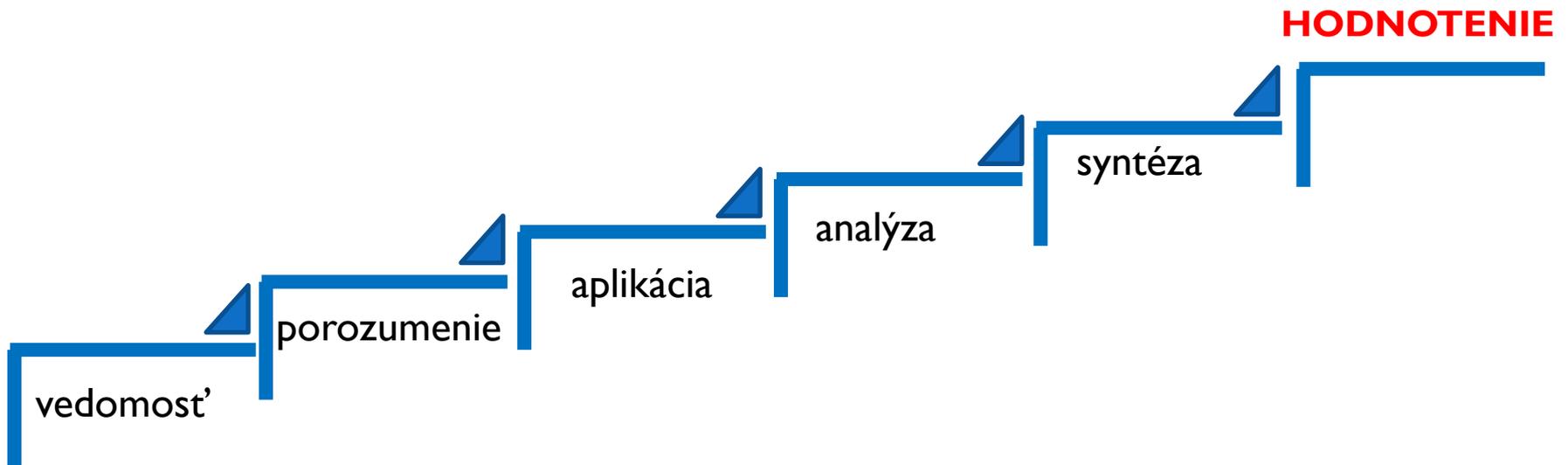
výhody a nevýhody ich používania

**tipy na efektívne hodnotenie/sebahodnotenie
výkonov v súlade rozvíjaním kompetencií
k celoživotnému učeniu sa**

Sebahodnotenie a hodnotenie z didaktického hľadiska:

- dôležitá kompetencia v oblasti sociálnej, pracovnej, občianskej
- stanovenie si reálnych cieľov a ich splnenie
- uvedomenie si vlastných kvalít, silných a slabých stránok, učí žiakov samostatnosti
- dlhodobý proces, závisí od kognitívneho vývoja žiaka
- najvyššia úroveň myslenia človeka (Bloomova taxonómia)

Ak žiaci poznajú požiadavky a ciele vyučovania, podľa Bloomovej taxonómie by mali na tejto úrovni zvládnuť:

hodnotenie/
sebahodnotenie

- argumentovať
- rozhodnúť
- obhájiť
- oponovať
- porovnať
- zdôvodniť
- uviesť výhody/nevýhody;
klady/zápory

Funkcie sebahodnotenia

informatívna

- žiak si uvedomuje proces svojho učenia a jeho výsledky

diagnostická

- stanovenie príčin neúspechu, informácia pre učiteľa k výberu vhodných metód a foriem – individualizované učenie

formatívna

- formuje postoje a vlastnosti žiaka, je impulzom k ďalšiemu poznávaniu

**Príklady najčastejšie sa vyskytujúcich modelov
sebahodnotenia a hodnotenia učebného pokroku
na 1. stupni ZŠ**

(zistenia z hospitácií, dostupné na internete)

Vybrané príklady modelov sebahodnotenia a hodnotenia učebného pokroku žiakov na 1. stupni ZŠ

1.

grafický spôsob (smajlíky, symboly)

2.

sebahodnotiace pracovné listy

- súvislý text s uvedením kritérií hodnotenia
- nesúvislý text (pojmové mapy, obrázky)

3.

slovné hodnotenie

4.

portfólio žiaka

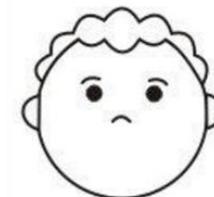
5.

hodnotenie výkonov žiakov pohybom, mimikou, gestami

Grafický spôsob: „smajlíkmi“, symbolmi...

Ukážky a možnosti ich použitia:

ukáž, zdvihni, popíš

vyznač, vyfarbi

dokresli, vysvetli, odôvodni

Výhody a nevýhody grafického spôsobu hodnotenia

- vhodné aj pri mladších žiakov (1.,2. ročník)
- objavuje sa už aj v písankách, pracovných zošitoch
- jednoduchý, rýchly spôsob
- využiteľné aj pre žiakov, ktorí menej komunikujú verbálne

- žiak musí mať dopredu stanovenú zrozumiteľnú škálu hodnotenia (čo konkrétne sa hodnotí, s ohľadom na **ciele vyučovania**)
- potreba argumentačne odôvodniť svoje hodnotenie (**prečo?**)

Ukážky a možnosti použitia sebahodnotiacich pracovných listov:

Hodnotenie mojej práce

Môj kamarát o mojej práci hovorí:

Výborná práca

Dobrá práca

Priemerná práca

Zlepšiť treba...

Moja učiteľka o mojej práci hovorí:

Výborná práca

Dobrá práca

Priemerná práca

Zlepšiť treba...

Ja si o svojej práci myslím:

Výborná práca

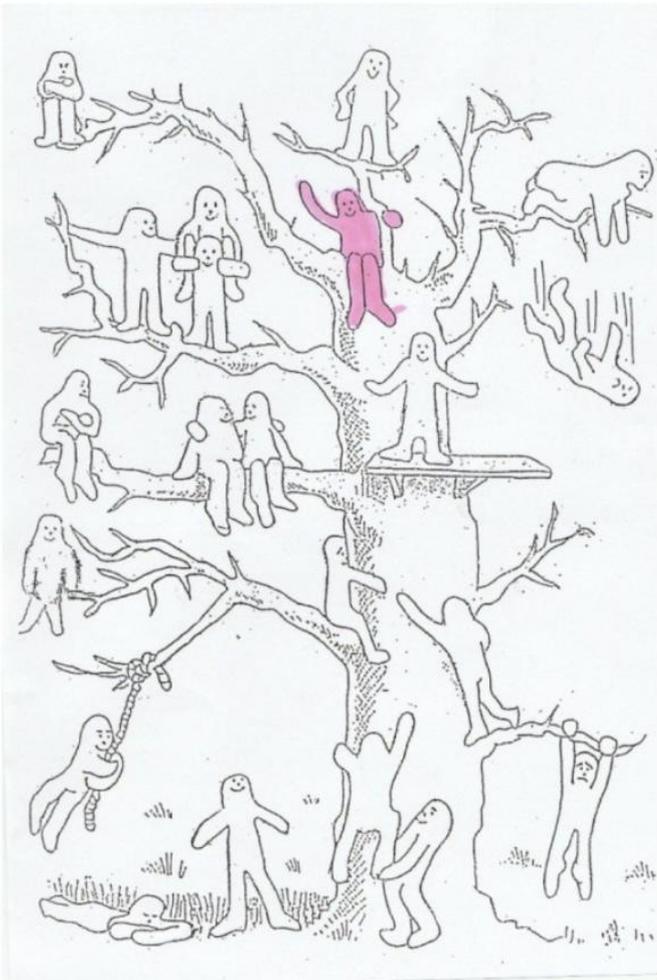
Dobrá práca

Priemerná práca

Zlepšiť treba...

Celkové hodnotenie mojej práce:

Ukážky a možnosti použitia sebahodnotiacich pracovných listov:

- sebahodnotiace/hodnotiace pracovné listy, rôzne druhy a zamerania
- vzťahujúce sa k psychike žiaka, societe triedy – ako si sa cítil/tvoji spolužiaci/tím...
- vhodné pre individuálnu aj kooperatívnu prácu

Výhody a nevýhody sebahodnotiacich pracovných listov

- variabilné možnosti použitia
- konkrétne možnosti diagnostiky (zameranie na to, čo sa chce učiteľ/žiak dozvedieť)
- zasiahnu kognitívnu, psychomotorickú aj postojovú oblasť
- schopnosť konkrétne pomenovať/nájsť chyby
- dokážu podporiť kreativitu žiakov (pojmové mapy, rôzne schémy)

- náročnejšia príprava
- potreba vyčleniť dostatočný časový priestor na reflexiu
- žiaci sa často viac zamerajú na formálnu stránku (grafické prevedenie)
- predpokladá určité vedomosti a zručnosti žiakov (predchádzajúce skúsenosti napr. s myšlienkovými mapami, grafmi)

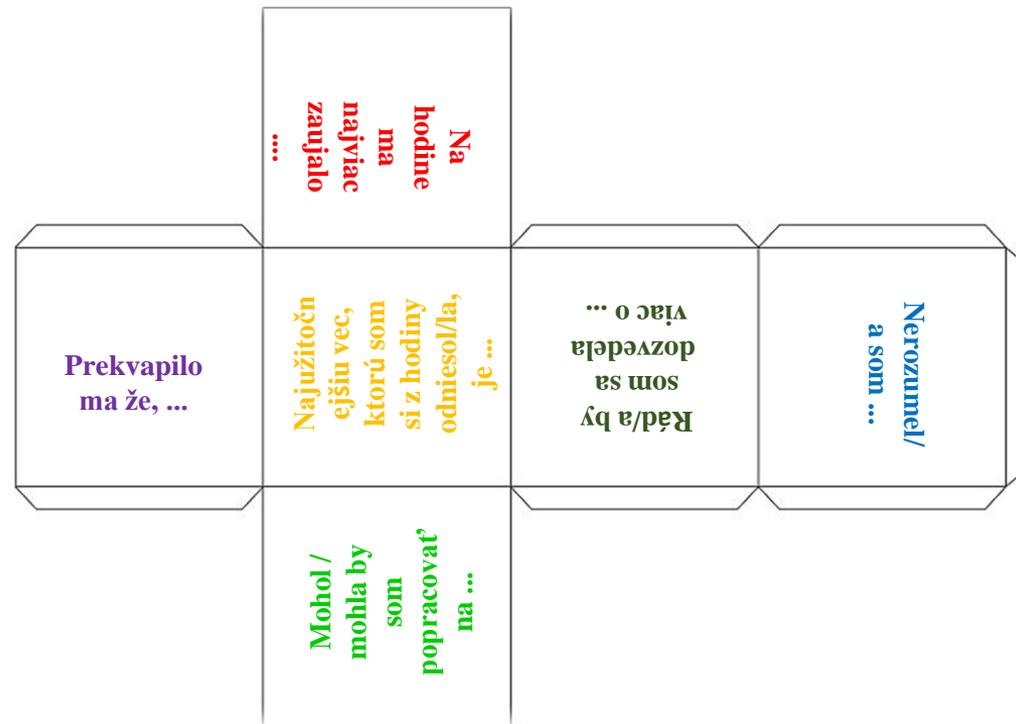

- efektívna spätná väzba pri uvedení vhodných argumentov
- variabilnosť – vhodné pri väčšine predmetov
- menej náročné na prípravu a technické/materiálne možnosti
- rozvíja komunikačné zručnosti žiakov

- časová náročnosť - pri väčších kolektívoch sa často nestihne vyjadriť väčšina žiakov
- naučiť žiakov efektívne argumentovať je dlhodobý proces
- nevyhovuje všetkým žiakom (niektorí neradi verejne verbalizujú svoj progres/neúspech)
- pri mladších žiakoch náročné - v začiatkoch je potrebné mať zásobu vhodných otázok, portfólio pomocných viet

Pri slovnom hodnotení môže žiakom na 1. stupni v začiatkoch pomôcť jednoduchá hracia kocka s pomocnými vetami, ktoré si učiteľ môže obmieňať.

Hod' hracou kockou a vyjadri sa.

- hodnotí komplexne/dlhodobu
- zvyšuje motiváciu k učeniu
- kreatívne využitie
- konkrétne dokumentuje proces učenia sa, pokrok
- vytvára obraz o silných/slabých stránkach žiaka

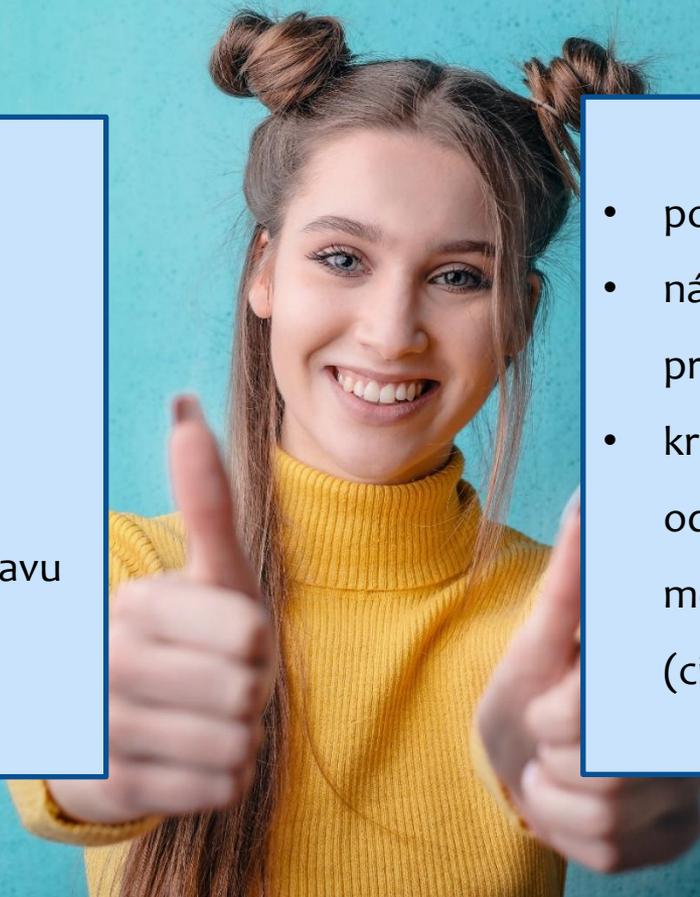

- časová náročnosť (dlhšie časové obdobie)
- hrozí riziko formálnosti
- veľký rozsah materiálov

Mimikou, gestami, pohybom (palec hore/dolu; potlesk, ukáž...) výhody/nevýhody

- okamžitá spätná väzba
- použiteľné pre mladších žiakov
- rýchle zhodnotenie čiastkových výkonov
- nepotrebuje zložitú prípravu
- vhodné aj ako relaxačná aktivita

- potreba podložiť argumentmi
- náročnejšie sa hodnotí kvalita práce, stupeň ovládania
- kritiku/odporúčanie od spolužiaka napr. gestami môžu niektorí brať negatívne (citlivo zvážiť použitie)

Najčastejšie nedostatky z hospitácií v sebahodnotení/hodnotení spolužiakmi	Návrhy na efektívne realizovanie
Hodnotenie iba v emocionálnej rovine (činnosti, ktoré sa žiakom na hodine páčili/nepáčili)	Reflexiu orientovať komplexne na kognitívnu, afektívnu aj psychomotorickú zložku
Uspokojenie sa s nesúvislými, povrchnými vyjadreniami žiakov	Stimulovať žiakov k podloženiu hodnotenia argumentmi – zapojiť žiaka ako partnera procesu hodnotenia
Používanie metód a spôsobov hodnotenia, v ktorých sa žiaci necítia komfortne	Realizovať spätnú väzbu s ohľadom na žiakov a ich preferované štýly učenia (písomne, ústne, graficky)
Slabá intervencia učiteľa pri korekcii vyjadrení najmä mladších žiakov podhodnotiť/nadhodnotiť svoje hodnotenie, hodnotenie kamaráta/spolužiaka	Vhodne a citlivo korigovať vyjadrenia žiakov, v začiatkoch poskytnúť vzor hodnotenia
Zanedbanie diagnostickej funkcie sebahodnotenia	Načrtnúť postupy, ktorými sa uberať k cieľu, korigovať proces učenia sa
Absencia akejkoľvek reflexie žiakov (hodnotí len učiteľ)	Poskytnúť žiakom dostatočný priestor na sebareflexiu/hodnotenie výkonov spolužiakov

Čo hovorí na sebahodnotenie a hodnotenie výkonov spolužiakov hospitačný hodnotiaci záznam ŠŠI - žiak by mal na hodine zvládnuť...

- zhodnotiť svoj učebný výkon a pokrok v učení (silné a slabé stránky) s uvedením adekvátnych argumentov
- zhodnotiť výsledky spolužiakovej činnosti/triedy/skupiny/tímu s uvedením adekvátnych argumentov
- reagovať na hodnotenie svojho výkonu od rovesníkov a učiteľov (prijať radu, kritiku, následne korigovať svoje konanie, svoj proces učenia sa)

Ako na to?

Efektívnu spätnú väzbu nasmerovať na:

vedomosti,
poznatky z predmetu

zručnosti, uplatnenie
vedomostí v praxi

postoje,
naladenie žiaka/skupiny
počas hodiny

Pomôcky pre žiaka/učiteľa pri príprave na sebahodnotenie/hodnotenie:

- 3 veci, ktoré som sa naučil
- rozumel som/nerozumel som; mal som problémy
- vedel by som viac, keby...
- viac by som sa chcel dozvedieť o...
- na ďalšej hodine by som chcel vedieť/pochopiť/popracovať na...
- vedomosti, poznatky, ktoré oceňujem na ostatných

- zručnosti, ktoré som použil na tejto hodine...
- čo z týchto zručností zvládam/čo mi robí problémy
- ako tieto zručnosti ďalej použijem...
- najužitejšia vec, ktorú som sa naučil...

- počas hodiny som sa cítil...
- cítil som sa užitočný, zapojený do práce? Bol som prínosom?
- na práci spolužiakov si cením/páči sa mi...
- o sebe som sa dozvedel...
- pracujem radšej sám/v skupine...
- najlepšie bolo/nepáčilo sa mi...
- súhlasím/nesúhlasím s hodnotením učiteľa/spolužiakov, skupiny,..

Ako môže vhodne smerované hodnotenie spolužiakmi prispieť k zlepšeniu výkonov žiakov – príklad

Príbeh prváka Austina z Idaho

Austin sa v škole učil o motýľoch. Na konci témy musel vypracovať projekt - čo najpresnejšie vybraného motýľa nakresliť.

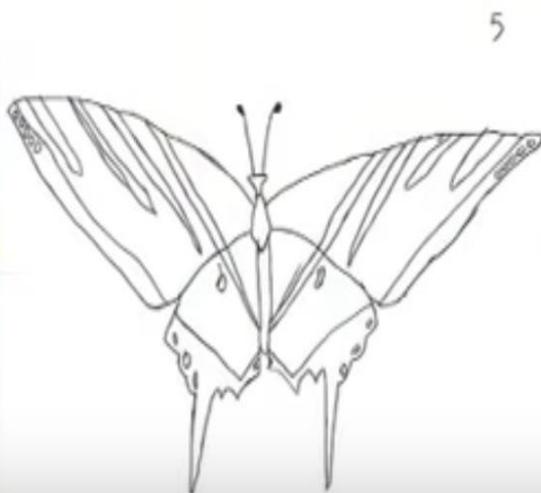
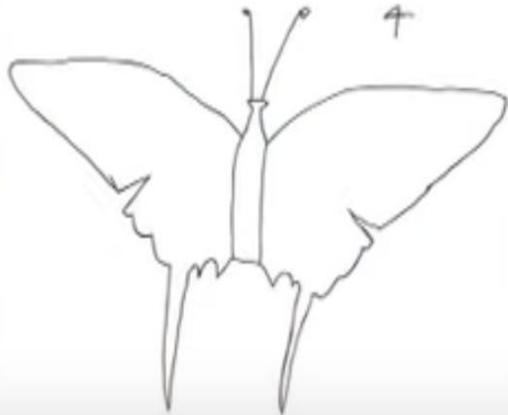
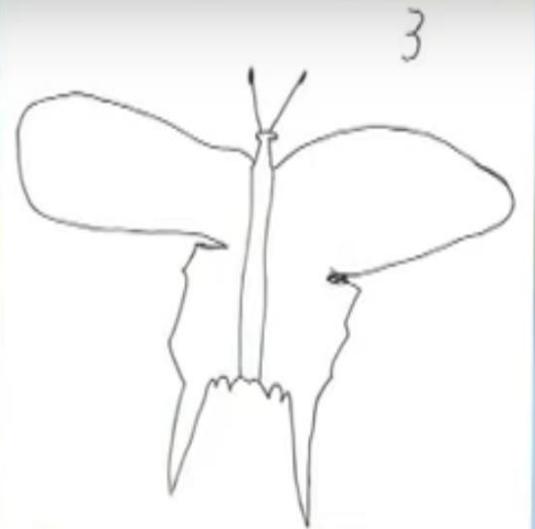
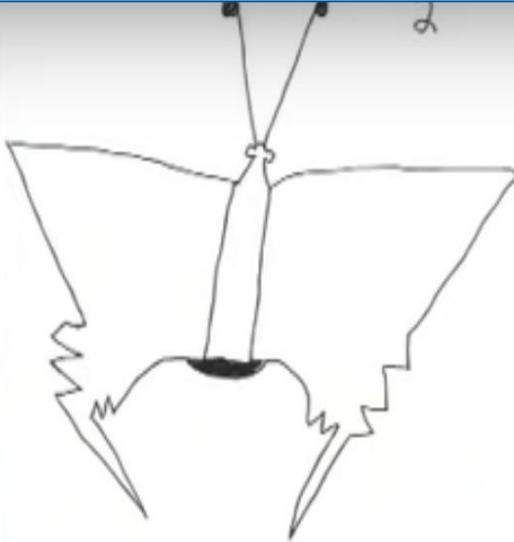
Video ukazuje, ako sa pomocou vhodnej spätnej väzby od spolužiakov zlepšoval.

Po ich pripomienkach, návrhoch aj pozitívnej motivácii Austin opäť nakreslil nový obrázok. Vždy sa snažil zapracovať ich konkrétne rady a pripomienky - od obrázka k obrázku sa zlepšoval. Neskôr obrázok vyfarbil a popísal.

Pozrite sa, ako to dokázal vďaka výborne zvládnutej spätnej väzbe od spolužiakov, správne vedeniu od učiteľa a aj vďaka svojej vytrvalosti.

<https://www.youtube.com/watch?v=hqh1MRWZjms>

Austin 9-3-02

Zdroje:

- Robert Čapek: Hodnocení učitele a hodiny samotnými žáky? Ano, jdeme na to! [citované dňa 05.novembra 2020]. Dostupné na: <https://robertcapek.cz/hodnoceni-ucitele-a-hodiny-samotnymi-zaky-ano-jdeme-ne-to/>
- Robert Čapek : Letní škola Líného učitele 2020 inspirace (zpětná vazba žáků). [citované dňa 05.novembra 2020]. Dostupné na: <https://robertcapek.cz/letni-skola-lineho-ucitele-2020-inspirace-2-zpetna-vazba-zaku/>
- Marta Páleníková: Viete aký rozdiel je medzi reflexiou a spätnou väzbou? [citované dňa 06. novembra 2020]. Dostupné na: <https://www.leaf.sk/blog-marta/viete-aky-je-rozdiel-medzi-reflexiou-spatnou-vazbou/>
- Marta Páleníková: KUCHÁRSKA KNIHA plná receptov ako na reflexiu a spätnú väzbu na 1. st. ZŠ. [citované dňa 06. novembra 2020]. Dostupné na: <file:///C:/Users/kubanova/AppData/Local/Temp/Kuch%C3%A1rska-kniha-pln%C3%A1-receptov-ako-na-reflexiu-a-sp%C3%A4tn%C3%BA-v%C3%A4zbu-na-1.-st.-Z%C5%A0-.pdf>
- Marta Páleníková: Ako na reflexiu? [citované dňa 06. novembra 2020]. Dostupné na: <https://komenskehoinstitut.sk/projekty/ako-na-reflexiu/>
- Kornélia Ďuríková: Ako dávať deťom dobrú a motivujúcu spätnú väzbu [citované dňa 06. novembra 2020]. Dostupné na: <https://eduworlD.sk/cd/kornelia-durikova/6189/ako-davat-detom-dobru-a-motivujucu-spatnu-vazbu>
- Jaroslava Koníčková: Žiacke portfólio – nástroj rozvoja žiakov i učiteľov. [citované dňa 07. novembra 2020]. Dostupné na: <https://eduworlD.sk/cd/jaroslava-konickova/6363/ziacke-portfolio-nastroj-rozvoja-ziakov-i-ucitelov>
- Zuzana Burjanová: Edumetria 2019: Učme deti pozrieť sa do zrkadla [citované dňa 05.novembra 2020]. Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=uFDERXtR8_k
- Virtuálna knižnica: Sebahodnotenie žiaka. [citované v dňoch 07.- 09. novembra 2020]. Dostupné na: <https://www.zborovna.sk/vyhľadavanie.php?q=sebahodnotenie>
- Sebahodnotenie a žiacke hodnotenie [citované dňa 05.novembra 2020]. Dostupné na: http://www.primas.ukf.sk/conference/papers/Chemia_v_praxi/ch_Bielikova.pdf
- Európske jazykové portfólio. [citované dňa 07. novembra 2020]. Dostupné na: https://www.statpedu.sk/files/articles/nove_dokumenty/aktuality/EJP_7_10_pdf_verzi_a.compressed.pdf
- Sebahodnotenie, teoretické poznámky (subindikátor 16) : Manuál hodnotenia subindikátorov v hodnotiacom hospitačnom zázname (interný materiál šši)
- Lýdia Virgovičová, Zuzana Virgovičová: Písmenká – moji kamaráti, písanka s predtlačou pre 1.ročník ZŠ, Orbis Pictus Istropolitana 2015, ISBN:978-80-8120-750-1